

Kraków – warto wiedzieć

Ważne daty...

... i dwadzieścia trzy kilometry dokumentów

Dyrektor Archiwum Narodowego w Krakowie dr Barbara Berska zaprosiła w ubiegły piątek krakowskich historyków do sali obrad Urzędu Miasta na konferencję poświęconą Archiwum Narodowemu w Krakowie w perspektywie budowy nowej siedziby. Konferencja odbyła się z udziałem prof. Małgorzaty Omilanowskiej – podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz prof. Władysława Stępnika – Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Spotkanie otworzył prezydent miasta, prof. Jacek Majchrowski, mówiąc o randze krakowskich zbiorów i ich znaczeniu jako narodowej instytucji. Ale zacznijmy od początku...

Ulica Sienna 16

2 września 1878 roku rozpoczęło działalność Krajowe Archiwum Aktów Grodzkich i Ziemskich w Krakowie. 2 czerwca 1887 roku Rada Miasta Krakowa nadała mu nazwę Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa oraz przyznała siedzibę w budynku przy ulicy Siennej 16. W budynku tym powstało w 1896 roku wciąż działające Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, swe posiedzenia odbywało Grono Konserwatorów Galicji Zachodniej, tutaj organizowano Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.

Główna siedziba
Archiwum Narodowego
w Krakowie
– ul. Sienna 16

Fot.
Archiwum Narodowe
w Krakowie

Po odzyskaniu niepodległości, 1 października 1919 roku, Archiwum przeszło pod zarząd Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako Archiwum Ziemskie. W 1936 roku przyjęło nazwę Archiwum Państwowe. W 1951 roku zostało włączone do sieci archiwów podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych, a 1 lutego 1952 roku włączone do Archiwum Państwowego w Krakowie.

Doceniając historię, zgromadzony zasób oraz osiągnięcia Archiwum, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dniem 29 grudnia 2012 roku podniósł ówczesne Archiwum Państwowe w Krakowie do rangi Archiwum Narodowego. Jednocześnie podjęto decyzję o budowie nowoczesnej siedziby, spełniającej światowe standardy przechowywania i udostępniania archiwaliów. Obecnie rozproszenie cennych zbiorów w pięciu miejscach Krakowa, w budynkach dostosowywanych w miarę możliwości do przechowywania dokumentacji, nie stanowi właściwego na przyszłość zabezpieczenia tak ważnej części dziedzictwa kulturowego.

– Nie bez przyczyny otrzymało ono nazwę „narodowe” – mówiła prof. Małgorzata Omilanowska. – To słowo w nazwie powinno nie tylko zaspokoić ambicje miasta, ale odzwierciedlać faktyczne znaczenie zasobu archiwalnego krakowskiego Archiwum. Decyzja o budowie nowej siedziby jest przełomem w historii Archiwum, które od Agencji Mienia Wojskowego otrzymało wartościową, dużą, w dobrej lokalizacji działkę pod gmach, którego nie będziemy się wstydzić do końca XXI wieku.

Jedno z najlepszych archiwów

Ideą Archiwum była ochrona dokumentów dla przyszłych pokoleń, które będą gromadzić najcenniejsze i najciekawsze akta i je naukowo opracowywać. To było istotne zadanie, szczególnie w okresie, gdy Polska pozbawiona była państwowości. Z czasem zmieniały się i archiwa. Z odrodzoną Polską przyszły nowe zadania monitorowania tego, co się dzieje z dokumentami w publicznych placówkach. Aby móc zgromadzić dokumentację, która będzie dla badaczy źródłem historycznym, należy o nią zadbać w momencie, gdy powstaje w różnych instytucjach. Stąd Archiwum poświęca wiele uwagi kształtowaniu zasobu archiwalnego. Archiwum Narodowe, wraz z oddziałami zamiejscowymi, nadzoruje postępowanie z dokumentacją w blisko 700 instytucjach działających we wszystkich sferach życia społecznego.

Archiwum mieści się w 5 miejscach w Krakowie, posiada 3 oddziały zamiejscowe: w Bochni, Nowym Sączu i Tarnowie oraz 2 ekspozytury: w Nowym Targu i Spytkowicach. Terenem działania jest prawie całe województwo małopolskie, ale zespoły i zbiory archiwalne przechowywane w Archiwum obejmują swoim zasięgiem nie tylko teren całej Rzeczypospolitej w jej historycznych granicach, ale również materiały archiwalne odnoszące się do dziejów Europy i świata. Wraz z oddziałami zamiejscowymi Archiwum zgromadziło ponad 5000 zespołów i zbiorów archiwalnych, stanowiących łącznie około 23 000 metrów bieżących materiałów archiwalnych pochodzących z wieków od XII do XXI, dokumentujących przede wszystkim dzieje Małopolski w jej historycznych granicach. Zarówno pod względem wielkości zasobu, jak i wartości zgromadzonych źródeł, Archiwum krakowskie zalicza się do najważniejszych archiwów państwowych w Polsce.

Ale są też inne opinie: – Archiwum krakowskie jest jednym z najlepszych archiwów w Europie Środkowo-Wschodniej, dorównuje archiwom w Europie Zachodniej – mówił prof. Władysław Stępnik – Archiwum od zarania działało pod swego rodzaju protektoratem Akademii Umiejętności i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tutaj narodził się zwyczaj powoływania profesorów Uniwersytetu na stanowisko dyrektora Archiwum.

*

Nawiązując do decyzji o budowie nowoczesnej siedziby, spełniającej światowe standardy przechowywania i udostępniania archiwaliów, profesor Stępnik przyznał, iż szczególne podziękowania należą się prezesowi Agencji Mienia Wojskowego, Krzysztofowi Michalskiemu za specjalne zaangażowanie w przyznanie miejsca dla nowej inwestycji. Przyszła inwestycja na gruncie uzyskanym od Agencji Mienia Wojskowego, w ważnym obszarze centrum Krakowa (ul. Rakowicka 22), będzie miała też dodatkowe znaczenie. Siedziba Archiwum – obok zespołu budynków Uniwersytetu Ekonomicznego, klasztoru Karmelitów i Muzeum Armii Krajowej, wpłynie pozytywnie na obraz tej części miasta.

Dr Barbara Berska rozpoczęła swój wykład o przyszłości Archiwum od cytatu: *Bez archiwów nie ma przeszłości ani przyszłości*. Słowa te skreśliła Wisława Szymborska, wpisując się do *Księgi pamiątkowej* krakowskiego archiwum.

MARIAN NOWY